

การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

Access to Health Care Services in Tambon Health Promotion Hospital
in Mueang District, Phayao Province

วีรวุฒิ พินิจพันธ์* อุดมโชค อาษาวิมลกิจ**

Wirawut Phinitphan* Udomchoke Asawimalkit

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*

Chiang Mai University*

Email: udomchoke.a@cmu.ac.th

Received February 29, 2024 Revise March 3, 2024 Accepted April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายกระบวนการถ่ายโอนภารกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และการมีผลต่อประชาชนในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการให้บริการสาธารณสุขภายใต้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกในการศึกษา มีจำนวน 397 คนที่เป็นผู้รับบริการประชาชนที่ได้รับการบริการจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอเมือง ใช้แบบสอบถามที่ประกอบไปด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า การถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวส่งผลกระทบต่อในด้านที่สำคัญได้แก่ การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยด้านการเข้ารับการรักษาที่ 2.6378 (Std .39960) ด้านความสะดวกในการเข้ารับบริการที่ 4.9244 (Std .39730) และด้านความพึงใจในการเข้ารับบริการที่ 4.9446 (Std .28240) ข้อสรุปปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพมีความคลาดเคลื่อนบ้าง จึงมีเสนอแนะให้มีการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณสุขในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียมผู้รับบริการยังสามารถเข้ารับบริการอย่างมีคุณภาพได้อยู่ในระดับมาก และการเข้าถึงการรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หลังการถ่ายโอนภารกิจมายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาอยู่ในระดับมาก การเข้ารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อยู่ใน

ระดับมาก เนื่องจากผู้ที่มารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อยู่ในพื้นที่
ใกล้เคียงของสถานบริการ สามารถมารับบริการได้อย่างสะดวกสบาย

คำสำคัญ : การเข้าถึงบริการสุขภาพ , โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, การถ่ายโอนภารกิจ, องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดพะเยา, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, การมีส่วนร่วมของประชาชน

Abstract

This article aims to explain the process of transferring the mission of the Subdistrict Health Promoting Hospital to the Phayao Provincial Administrative Organization. and the effect on people's access to health services including an analysis of important problems and obstacles in providing public health services under the Subdistrict Health Promoting Hospital. The sample group selected for the study consisted of 397 people who were public service recipients who received services from the Nai Subdistrict Health Promoting Hospital. Mueang district A questionnaire consisting of frequency, percentage, mean, and standard deviation was used.

The results of the study found that The transfer of such missions has an impact in important areas including: Overall public access to health services is at a moderate level. with an average of 2.6378 (Std .39960), convenience of receiving services of 4.9244 (Std .39730), and satisfaction of receiving services of 4.9446 (Std .28240). Conclusion Problems and obstacles that may occur in the public health service process In particular, there are some discrepancies in access to health services. Therefore, it is recommended that there be improvements to increase the efficiency of public health services at the local level. In order for people to have efficient and equal access to health services, service recipients can still receive quality services at a high level. and access to medical treatment at the Subdistrict Health Promoting Hospital After the transfer of missions to the Phayao Provincial Administrative Organization, the level was at a high level. Access to services at the Subdistrict Health Promoting Hospital, Mueang District, Phayao Province is at a high level. This is because people who come to receive services from the Subdistrict Health Promoting Hospital, Mueang District, Phayao Province, are in the vicinity of the service facility. You can come to receive service conveniently.

Keywords: Access to Health Services, Subdistrict Health Promoting Hospital, mission transfer, Phayao Provincial Administrative Organization, Subdistrict Health Promoting Hospital, public participation

บทนำ

ปัญหาการพัฒนาการด้านสาธารณสุขของประเทศไทย ทำให้คุณภาพชีวิตของคนไทยดีขึ้น เห็นได้จากคนไทยมีอายุยืนขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา และจะเพิ่มจำนวนขึ้น อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้แล้ว การเสียชีวิตของคนไทยเปลี่ยนจากโรคติดต่อเป็นหลัก มาเป็นโรคไม่ติดต่อ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกี่ยวกับสุขภาพของคนไทยเกิดจากการดำเนินนโยบาย ของรัฐบาลคือ การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งทำให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงการบริการ ด้านสุขภาพได้มากขึ้น แม้ว่าในปัจจุบันประชาชนจะเข้าถึงการบริการสุขภาพได้มากขึ้นกว่าในอดีต แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงระบบการบริการสุขภาพได้อย่างถูกต้องมากนัก ประชาชนมักจะมี ความเชื่อแบบเดิม ๆ และเลือกที่จะเข้าไปอยู่โรงพยาบาลขนาดใหญ่ ซึ่งทำให้โรงพยาบาลนั้น ๆ แออัด และไม่สามารถให้บริการได้อย่างเต็มที่ ความเชื่อเหล่านี้ทำให้การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคเบื้องต้นถูก ละเลย (ถาวร สกุลพิณชัย, 2552)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือเดิมเรียก “สุขศาลา” หรือ “สถานีอนามัย” เป็นสถานพยาบาลประจำตำบลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้รับการยกฐานะตามนโยบายของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อปี พ.ศ. 2552 ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง พ.ศ.2555 มีขีดความสามารถในระดับปฐมภูมิ (Primary Care) ซึ่งให้บริการด้านการรักษาพยาบาล งานควบคุมป้องกันโรค งานส่งเสริมสุขภาพ พื้นฟูสมรรถภาพที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในเขตรับผิดชอบ ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งระบบบริการปฐมภูมิถือเป็นหัวใจของการจัดระบบบริการสุขภาพ เนื่องจากเป็นระบบบริการที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี และสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้(กาญจนา โพธิ์คำ (2555).

ในอดีตสถานีอนามัยเป็นสถานบริการสาธารณสุขระดับต้นของกระทรวงสาธารณสุข ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ห่างไกลมาเป็นเวลายาวนาน สามารถเป็นที่พึ่งยามเจ็บป่วย และตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพพื้นฐานได้เป็นอย่างดี ทำให้สถานีอนามัยพร้อมทั้งบุคลากรทุกคนเป็นเหมือนคนในครอบครัวเดียวกันกับประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ แต่ในเวลาต่อมาความเจริญด้านต่าง ๆ มีมากยิ่งขึ้น โอกาสการเข้าถึงสถานบริการด้านสาธารณสุขประเภทอื่น ๆ เช่นโรงพยาบาลของรัฐ โรงพยาบาลของเอกชน และคลินิกมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามมา ทำให้ความรู้สึกและความเข้าใจเบื้องต้นที่มีต่อสถานีอนามัยมีตัวเปรียบเทียบของระบบการบริการสุขภาพมากขึ้น และเพื่อตอบสนองนโยบายด้านสาธารณสุขของรัฐบาล นายกฯ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นจึงมีการผลักดัน

เพื่อยกระดับสถานีนอนามัยให้เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อให้ระบบการบริการด้านสุขภาพมีความทัดเทียมกับโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ซึ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนี้จะต้องมีศักยภาพในการดูแล และให้บริการครอบคลุมทั้งด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรคและฟื้นฟูสุขภาพ ตลอดจนสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดการระบบสุขภาพของตนเอง (ปองพล วรปาณี (2566)

ปัจจุบันระบบบริการสุขภาพของประเทศไทยมีการกระจายอำนาจพระราชบัญญัติกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พ.ศ.2542 และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนกระจายอำนาจใหม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติขึ้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มุ่งเน้นที่จะถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความพร้อมที่จะถ่ายโอน โดยกำหนดระยะเวลาของการถ่ายโอนไว้ 10 ปี เพื่อให้การดำเนินการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขับเคลื่อนไปได้ โดยมุ่งหวังประชาชนในท้องถิ่นได้รับการสาธารณสุขที่ดี มีคุณภาพ มีความเป็นธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น(สถาบันพระปกเกล้า.(มปป).

อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำนวน 15 แห่ง โดยได้รับการถ่ายโอนภารกิจถ่ายโอนภารกิจสถานีนอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินี/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดพะเยาจำนวนทั้ง 15 แห่ง เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 ซึ่งเป็นประเด็นต่อความสำคัญ ของการทำงานและบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะการถ่ายโอนภารกิจ สถานีนอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินี/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้แก่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ดังพบได้จากผลงานที่ แสดงให้เห็นถึงสุขภาวะชุมชนของจังหวัดพะเยา

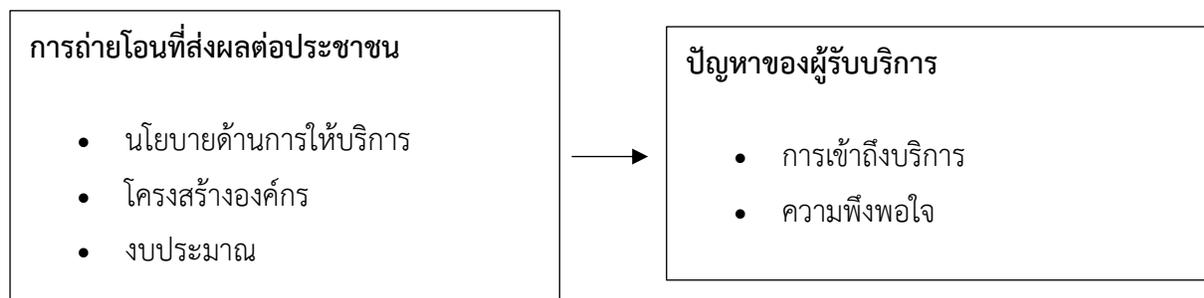
การเข้าถึงบริการสาธารณสุขอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประชาชนในเขตอำเภอเมืองพะเยาสามารถเข้าถึง บริการสาธารณสุขของแหล่งบริการหรือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้แต่ไม่สามารถทราบได้ว่าประชาชน เข้าถึงมากน้อยเพียงใด รวมไปถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการถ่ายโอนภารกิจของหน่วยงานเอง หรือ แม้แต่ปัญหาด้านระยะทางที่เดินทางมารักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อุปสรรคจากการเดินทางมารักษา ปัญหาด้านค่ารักษาพยาบาล นอกเหนือจากนั้นแล้ว เรื่องการให้บริการต่าง ๆ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลอุปกรณ์เครื่องมือไม่เพียงพอต่อการรักษา(สุวิมล ศรีรุ่งกาญจน์. (2544). ปัญหาด้านบุคลากรไม่เพียงพอต่อ ปริมาณงานที่รับผิดชอบ อีกทั้งงบประมาณไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เครื่องมือในการปฏิบัติงานบริการต่างๆ อุปกรณ์และสถานที่ ที่มีความไม่เพียงพอในการดำเนินงาน และสถานที่ที่มีความคับแคบ การบริหารจัดการยังขาดความ สั้นไหล มีการตัดขาดในการทำงานและขาดการมีส่วนร่วม ขาดการทำงานแบบร่วมมือกัน การถ่ายโอนภารกิจ

ดังกล่าว จึงเป็นประเด็นปัญหาในการศึกษา เกี่ยวกับการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของประชาชนในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดพะเยา ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออธิบายการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หลังการถ่ายโอน
ภารกิจมายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
2. เพื่ออธิบายการเข้าถึงการรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หลังการถ่ายโอนภารกิจ
มายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
3. เพื่ออธิบายการเข้ารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริการสุขภาพ ระบบบริการสุขภาพเป็นระบบที่มีความครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ โดยรวมถึงทั้งบริการที่จัดโดยบุคลากรทางด้านสุขภาพ และบริการที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว และการจัดระบบบริการสุขภาพควรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความจำเป็นหรือความต้องการ และสภาพปัญหาทางด้านสุขภาพของประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการบริการการจัดระบบบริการสุขภาพ (อารี วัลยะเสรี และคณะ. (2542). ควรเริ่มด้วยการกำหนดความจำเป็นความต้องการตลอดจนสภาพปัญหาที่สำคัญทางด้านสุขภาพที่ต้องการหรือมุ่งเน้นที่จะดำเนินการแก้ไขหลังจากนั้น จึงทำการออกแบบระบบบริการสุขภาพรวมทั้ง การดูแลทางด้านสาธารณสุขที่

เหมาะสมซึ่งรูปแบบการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสภาพที่มีความเป็นไปได้ มีทั้งรูปแบบการดูแลตนเอง การจัดบริการในสถานพยาบาลรูปแบบต่าง ๆ เช่น สถานีอนามัยศูนย์สุขภาพชุมชน คลินิก โรงพยาบาล เป็นต้น รวมทั้งการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ในรูปแบบต่าง ๆ (สำเร็จ แหียงกระโทก และรุจิรามังคละศิริ. (2545).

แนวคิดเรื่องระบบบริการสุขภาพประกอบขึ้นจากสองส่วนคือ ระบบวิถีคิด หรือ ทฤษฎีเกี่ยวกับโรคและสุขภาพ และระบบงาน หรือระบบการดูแลรักษาและแก้ปัญหาสุขภาพซึ่งสัมพันธ์กันมากคือ ถ้าวิถีคิดเปลี่ยนก็จะทำให้การสร้างระบบงานด้านสุขภาพเปลี่ยนไปด้วย วิรุฬ ลิ้มสวาท (2552)

องค์การอนามัยโลกมีการกำหนดค่านิยามของสุขภาพไว้ในรัฐธรรมนูญขององค์การอนามัยโลกว่า “สุขภาพ หมายถึง สุขภาวะอันสมบูรณ์ทั้งทางกาย จิต สังคม และไม่ใช่ว่าเพียงการปราศจากโรคและการเจ็บป่วยเท่านั้น” ปัจจุบันคำว่า “สุขภาพ” หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์และมีดุลยภาพ ทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ไม่ได้แยกจากวิถีชีวิตและอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยดำรงอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่มีการจำกัดความของคำว่า “สุขภาพ” เป็นเพียงแค่การ เจ็บไข้ได้ป่วย การรักษา หรือการซ่อมสุขภาพเท่านั้น(จุฑามาศ นันทะเนตร(2562).

ระบบบริการสุขภาพที่พึงประสงค์ควรเป็นระบบบริการสุขภาพแบบบูรณาการ (Integrated Health Care System) ที่มีหลักการและคุณสมบัติสำคัญคือ ให้บริการที่ครอบคลุมทั้งคุณภาพเชิงสังคมและเชิงเทคนิคบริการ และครอบคลุมบริการที่จำเป็นทั้งหมดไม่มีความซ้ำซ้อนของบทบาทสถานพยาบาลในระดับต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงระหว่างสถานพยาบาลแต่ละระดับเป็นการเชื่อมโยงทั้งการส่งต่อผู้ป่วย และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้ป่วย โครงสร้างระบบสุขภาพมีองค์ประกอบที่สำคัญประกอบด้วยบริการปฐมภูมิ บริการทุติยภูมิ บริการตติยภูมิและศูนย์การแพทย์เฉพาะทาง นอกจากนี้ยังควรมีระบบสนับสนุนที่สำคัญได้แก่ ระบบสนับสนุนทรัพยากรระบบสนับสนุนวิชาการและการวิจัย และระบบข้อมูลข่าวสาร

นอกจากนี้ได้ทำการศึกษางานวิจัยของสุรัตน์สวัสดิ์ แซ่แต้ และคณะ(2564)พบว่า ผู้สูงอายุ ตำบลบาโลย อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีการเข้าถึงบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ใช้วิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) คือใช้แบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูล และนำผลลัพธ์มาสังเคราะห์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาการเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพต่อการบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

โดยการศึกษาค้นคว้าเรื่องเรื่องการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร (Documentary Study) ทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสรุปผลรายงานการประชุม เอกสารบทความต่างๆ ได้แก่ นโยบาย ระเบียบ แนวทางการปฏิบัติ คู่มือ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

2. แบบสอบถามวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่เข้ารับบริการ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) เป็นการสุ่มแบบง่าย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 300 คน ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ถือว่าเพียงพอ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และเสนอค่าสถิติการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติแบบอธิบายและแบบอ้างอิงในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้ใช้สถิติ t-test และ F-test การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

ผลการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าในบทนี้ เป็นการสรุปให้เห็นในภาพรวมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อการศึกษา ระดับการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขของประชาชนในเขต อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และอธิบายผลกระทบของการถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาที่มีต่อผู้รับบริการในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา รวมไปถึงการนำเสนอปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการบริการสาธารณสุขภายใต้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	129	32.50
หญิง	268	67.50

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

อายุ		
20-39 ปี	20	5.10
40-49 ปี	23	5.80
50-59 ปี	216	54.40
60 ปีขึ้นไป	137	34.60
อาชีพ		
ข้าราชการ	25	6.30
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	26	6.50
พนักงานราชการ	33	8.30
รับจ้างทั่วไป	99	24.90
เกษตรกร	147	37.00
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	5	1.30
อื่นๆ	62	15.60
รวม	397	100

จากตารางสรุปได้ว่า

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเพศพบว่าเป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 67.50 เป็นเพศชายร้อยละ 32.50
2. อายุ จากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 379 ราย พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.50 รองลงมาคือช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 34.60 และช่วงอายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.80 อายุ 20-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.10
3. อาชีพ จากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 379 ราย พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 37.00 รองลงมาคืออาชีพ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 24.90 รองลงมาคือ อาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 15.60 รองลงมาคืออาชีพ พนักงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 8.30 รองลงมาคืออาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 6.50 รองลงมาคืออาชีพ ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 6.30 ประกอบธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 1.30

จากตารางที่พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง คิดเป็นร้อยละ 67.1 และ อาชีพเป็นเกษตรกร 35.4 รองลงมาคืออาชีพ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 26.3

รองลงมาคืออาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 15.4 และมีอายุระหว่าง 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.6 รองลงมาคืออายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.7

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลอายุของผู้ตอบแบบสอบถามของประชาชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยามีการเข้าถึงบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีผู้มาใช้บริการโดยกลุ่มผู้ใช้บริการส่วนใหญ่อายุระหว่าง 50 - 59 ปี และอยู่ในเขตความรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยคาดหวังต่อความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด และมีความเห็นว่าบทบาทหน้าที่เชิงรุกมีความจำเป็นต่อผู้รับบริการ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านสถานบริการมากที่สุด หลังจากมีการถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กล่าวคือ การถ่ายโอนภารกิจไม่มีผลกระทบต่อผู้เข้ารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทางด้านการเข้ารับการรักษาประชาชนมีกระบวนการรักษาที่ไม่ซ้ำซ้อน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการเข้าถึงบริการสาธารณสุข

ข้อที่	การเข้าถึงบริการสาธารณสุข	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1	ด้านเข้ารับการรักษา	4.88	0.44	มาก	3
2	ด้านการรับบริการด้านเวชภัณฑ์	4.86	0.52	มาก	4
3	ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ	4.92	0.29	มาก	2
4	ด้านความสามารถในการเสียค่าใช้จ่าย	4.92	0.29	มาก	2
5	ด้านการยอมรับคุณภาพบริการ	4.94	0.30	มาก	1
6	ด้านความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวก	4.92	0.37	มาก	2
6	ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ	4.94	0.49	มาก	1
รวมเฉลี่ย		4.92	0.38	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.92$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการยอมรับคุณภาพบริการ ($\bar{X} = 4.94$) และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.94$) รองลงมาคือ ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ ($\bar{X} = 4.92$) ด้านความสามารถในการเสียค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 4.92$) ด้านความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมาคือ ด้านการเข้ารับการรักษา ($\bar{X} = 4.88$) และสุดท้าย คือ ด้านการรับบริการด้านเวชภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.86$)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หลังการถ่ายโอนภารกิจมายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ระดับค่าเฉลี่ยทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ด้านการเข้ารับการรักษา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความพึงพอใจในการบริการโดยมีส่วนร่วม จำเป็นต้องใช้วิธีการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการนำพาข่าวสารจากหน่วยงานต้นสังกัดไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม (participation processes) 4 ขั้นตอน คือ การรับรู้ข่าวสาร (public information) การปรึกษาหารือ (public consultation) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (public meeting) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) (สถาบันพระปกเกล้า) การแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชั้นนำและทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานสาธารณสุข ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยเรื่อง การเข้าถึงบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิของผู้สูงอายุ โดยให้เหตุผลว่าผู้สูงอายุนั้นสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้ในทุกๆ ด้าน รวมถึงสอดคล้องกับผลวิจัยของ เกศราพร แก้วลาย ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ต่อการบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เครือข่ายบริการสุขภาพวาปีปทุม โดยภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 93.75

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านและภาพรวมทำให้เห็นได้ว่าหลังจากการถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลผู้รับบริการยังสามารถได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกได้ถึงระดับมากโดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น รววจับ รถเข็น เครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ มีความพร้อมต่อการอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการ

3. ด้านความพึงพอใจต่อการรับบริการ ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การเพิ่มความสามารถในการให้บริการ การถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจทำให้มีการปรับปรุงความสามารถในการให้บริการทางการแพทย์ และสุขภาพในพื้นที่เมืองพะเยา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีความเชี่ยวชาญในการให้บริการพื้นฐานและป้องกันโรค ซึ่งสามารถเสริมสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในพื้นที่ให้มีความไว้วางใจในการใช้บริการได้ การเพิ่มความใส่ใจในระบบสาธารณสุข การถ่ายโอนภารกิจอาจช่วยเพิ่มความเข้มแข็งในระบบสาธารณสุขในจังหวัด โดยทำให้ระบบมีความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อสถานการณ์และความต้องการ ของประชาชนอย่างรวดเร็ว

ผลกระทบต่อผู้รับบริการ การเพิ่มคุณภาพของบริการการถ่ายโอนภารกิจต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของบริการสุขภาพในพื้นที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีความเชี่ยวชาญในการให้บริการทางการแพทย์และสุขภาพพื้นฐาน ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเพิ่มความสะดวกสบายการมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีความสามารถในการให้บริการพื้นฐานและการป้องกันโรคอยู่ในพื้นที่เมืองพะเยา จะทำให้ประชาชนมีความสะดวกสบายในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ จากการศึกษาพบว่า ความคาดหวังอยู่ในระดับคาดหวังมาก ทั้งนี้เนื่องจาก รพ.สต. ให้บริการอย่างเป็นระบบ ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีการให้บริการที่รวดเร็ว และบริการตามลำดับก่อน-หลัง และมีการอธิบายขั้นตอน ในการเข้ารับบริการโดย รพ.สต. มีการจัดลำดับการบริการตั้งแต่เริ่มจุดคัดกรองก่อนเข้ารับบริการอย่างต่อเนื่องตามลำดับมีระยะเวลาการให้บริการที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ แต่ก็ยังมีข้อต่อที่ยังมีข้อต่อที่ยังมีข้อต่ออยู่ในระดับความคาดหวังน้อย ทั้งนี้เนื่องจาก รพ.สต. อยู่ในเขตอำเภอเมืองซึ่งส่งผลให้มีประชากรแฝงเข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมที่มีแค่ประชาชนในพื้นที่ทำให้บริการไม่เป็นระบบ และเมื่อมีผู้รับบริการมากขึ้นทำให้การบริการเกิดความล่าช้า และให้คำแนะนำผู้เข้ารับบริการไม่ทั่วถึงซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมศ กาญจนพาสณ์ (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสาธารณสุขของ รพ.สต.บางโฉลงอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าด้านความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการในภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดข้อย่อยพบว่า รพ.สต.บางโฉลง มีการบริการที่คล่องแคล่วรวดเร็ว การบริการไม่ยุ่งยาก การเข้ารับบริการมีเสร็จภายในระยะเวลา

กล่าวโดยสรุป คือ การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จากการถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา พบว่าผู้รับบริการยังสามารถเข้ารับบริการอย่างมีคุณภาพได้อยู่ในระดับมาก และการเข้าถึงการรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หลังการถ่ายโอนภารกิจมายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาอยู่ในระดับมาก การเข้ารับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้ที่มารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงของสถานบริการสามารถมารับบริการได้อย่างสะดวกสบาย

ข้อเสนอแนะ

การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จากการถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มายังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ควรรับฟังความคิดเห็นของ

รพสต.และประชาชนตลอดจน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และสร้างความรู้ความเข้าใจ การเตรียมความพร้อมให้กับทุกฝ่าย

บรรณานุกรม

- กาญจนา โปธิคำ (2555). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อระบบบริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.** หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยพะเยา
- จุฑามาศ นันทะเนตร(2562). **การพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสวน จังหวัดชลบุรี 2561 (2) 15-20.**
- ถาวร สกฤพิณชัย. (2552).**จริงหรือระบบหลักประกันสุขภาพของไทยอาจล้มละลายจากปัญหาผู้สูงอายุในอนาคตบทวิเคราะห์และทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 2552 (6) : 1-5**
- ปองพล วรปานิ (2566).**การพัฒนารูปแบบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชั้นนำของประเทศไทยวารสารวิชาการสาธารณสุข 32 (1) : 30-35.**
- วิรุฬ ลิ้มสวาท (2552).**เอกสารวิชาการงานมหกรรมสุขภาพชุมชน 2552 หัวข้อ “กระบวนการของนวัตกรรม” โดย นพ.วิรุฬ ลิ้มสวาท สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552**
- สถาบันพระปกเกล้า.(มปป).**การถ่ายโอนภารกิจ.[ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2566. จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?>**
- สุวิมล ศรีรุ่งกาญจน์. (2544). **ความคาดหวังและความเป็นไปได้ต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพปฐมภูมิโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพวัดโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเมศ กาญจนพาสน์ (2558). **คุณภาพการให้บริการสาธารณะของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางไฉลงอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ,** หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชานโยบายสาธารณสุขและการจัดการสมัยใหม่, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- สุรัตน์สวัสดิ์ แซ่แต้ และคณะ(2564). **ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสซิกาของหญิงตั้งครรภ์ อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช, การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 8ประจำปี พ.ศ.2564 The 8th National Conference of Nakhonratchasima College 2021**

สำเร็จ แทยงกระโทก และรุจิรา มังคละศิริ. (2545). ศูนย์สุขภาพชุมชนหนองทางสู่ระบบบริการที่พึงประสงค์.
นครราชสีมา สมบูรณ์การพิมพ์ จำกัด.2545(2) 30-37.
อารี วัลยะเสวี และคณะ. (2542). รูปแบบระบบบริการสุขภาพที่สอดคล้องกับสังคมไทยในสองทศวรรษ
หน้า. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิ